

Názory občanů na přínos cizinců pro ČR – březen 2013

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v13-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. 3. – 11. 3. 2013</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1059</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.45, OV.184</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>22. dubna 2013</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Anežka Příběnská</i>

V březnu 2013 byly do výzkumu Naše společnost zařazeny otázky zjišťující postoje české veřejnosti k cizincům žijícím v České republice. V rámci tohoto bloku bylo nejprve zkoumáno, zda občané jiných národností, kteří se sem v nedávné době přistěhovali, představují podle českých občanů problém, a to jak celorepublikově, tak v místě bydliště. Další otázka se zaměřila na veřejné mínění o konkrétních přínosech a problémech běžně spojovaných s cizinci žijícími v České republice: např. obohacování kultury a přispívání k rozvoji hospodářství, ale i nárůst nezaměstnanosti či kriminality.

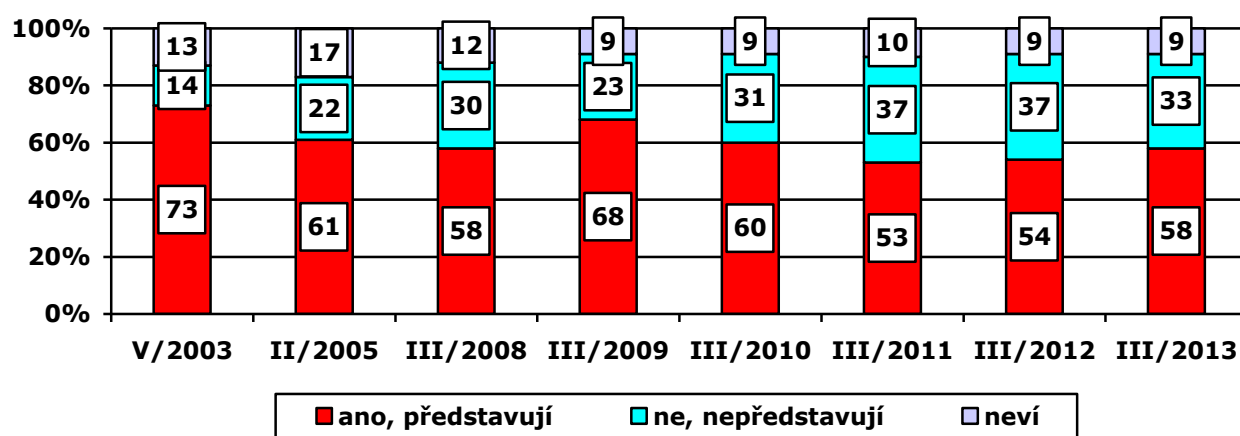
Mezi českými občany převažuje názor, že cizinci, kteří se do České republiky přistěhovali v posledních letech, představují v měřítku celé republiky problém; k tomu se přiklání více než polovina dotázaných (58 %). Zajímavé je srovnání s otázkou, zda cizinci představují problém i v místě bydliště respondentů, kde naopak převažuje odpověď, že problém nepředstavují (49 %).

Tento charakter veřejného mínění (negativnější náhled v případě celorepublikového hodnocení a naopak pozitivnější v případě hodnocení místa bydliště) je poměrně setrvalý, a to už od začátku pokládání této otázky v rámci projektu Naše společnost (tj. od roku 2003).

Od posledního (loňského) měření se o 4 procentní body zvýšilo negativní hodnocení problémovosti cizinců v případě celé republiky a pozitivní hodnocení se o 4 procentní body snížilo. S letošním šetřením tak byl zastaven trend postupného oslabování negativního názoru od roku 2009. Od roku 2011 je naopak patrné posilování názoru, že občané jiných národností představují v celorepublikovém měřítku problém. Zároveň se však nejedná o nijak výrazný posun, podíl negativních odpovědí zaznamenaných v letošním šetření stále patří k nejnižším od začátku pokládání této otázky v rámci projektu Naše společnost.

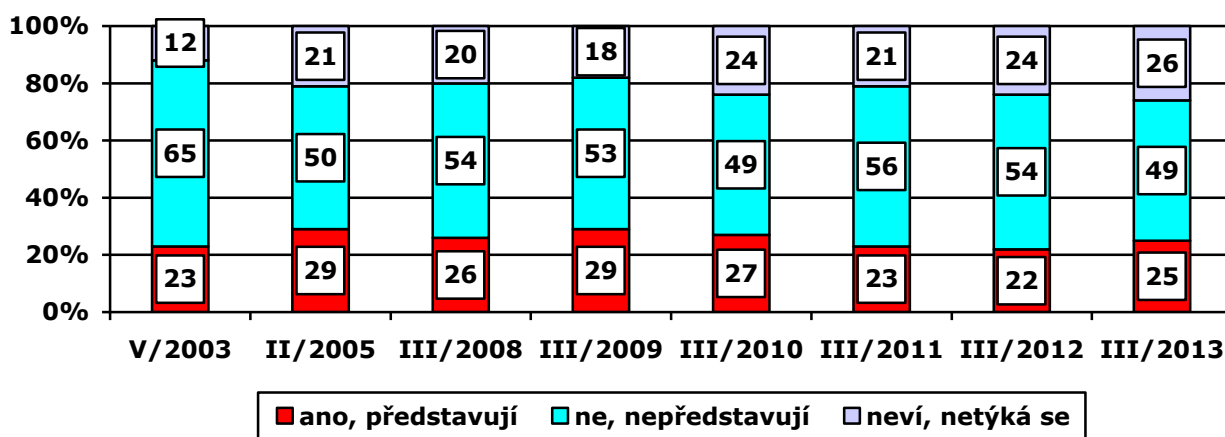
Podobný trend lze pozorovat i v případě hodnocení problémovosti cizinců v místě bydliště: od loňského šetření se o 3 procentní body zvýšil podíl respondentů, kteří odpověděli, že cizinci představují problém, což je posun právě na hranici statistické chyby, a o 5 procentních bodů se snížil podíl těch, kteří odpověděli, že cizinci problém nepředstavují. Stejně jako u předchozí otázky tedy i v hodnocení situace v místě bydliště mírně posílil názor o problémovosti občanů jiných národností, kteří přišli do České republiky v posledních letech, nicméně z hlediska dlouhodobého vývoje se nejedná o zásadní změnu.

Graf 1. Představují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém? – hodnocení celé ČR¹



¹ Znění otázky: „Představují nebo nepředstavují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém a) v rámci celé České republiky, b) v místě Vašeho bydliště?“ Varianty odpovědí: ano, představují; ne, nepředstavují.

Graf 2. Představují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém? – hodnocení místa bydliště²

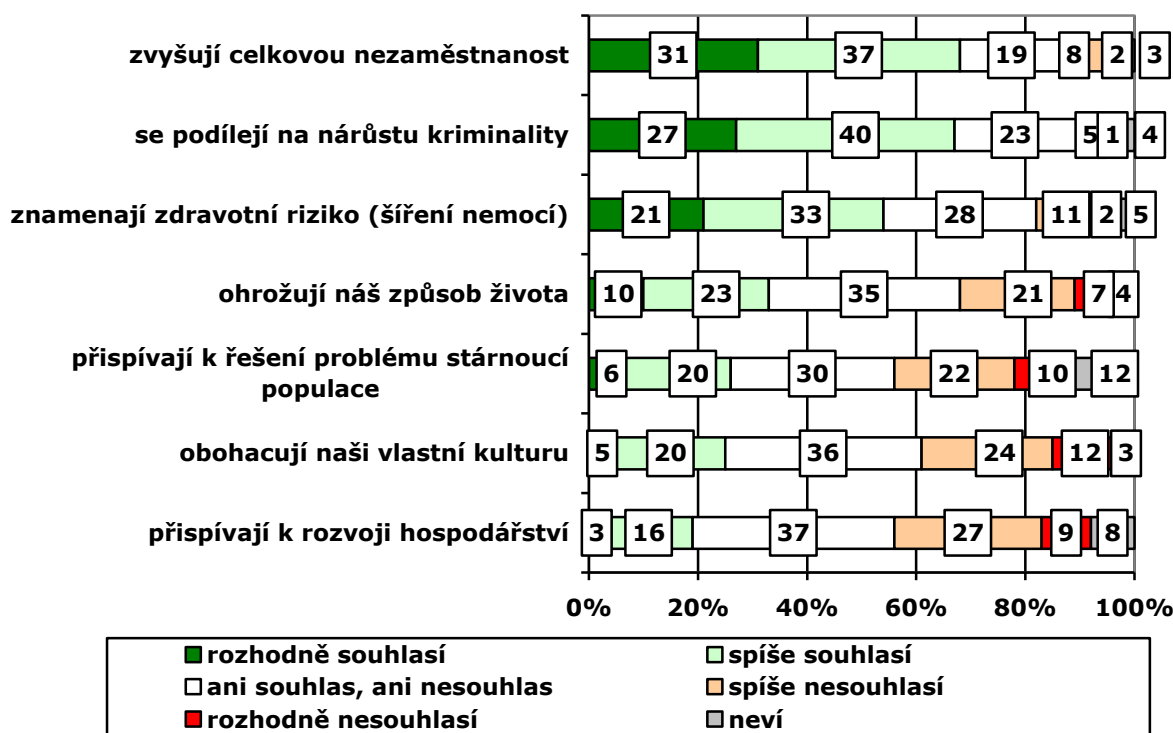


Co se týče rozdílů v názorech z hlediska sociodemografických charakteristik, názor, že cizinci problém nepředstavují, převažuje u lidí s dobrou životní úrovní, u sympatizantů politické pravice a u těch, kteří mají přátele nebo známé mezi cizinci žijícími dlouhodobě v České republice – a to jak v případě hodnocení celé České republiky, tak v hodnocení místní situace. U té se navíc projevuje vliv místa bydliště: jako problém vnímají cizince častěji lidé z větších měst (obyvatelé menších sídel častěji uvádí, že u nich cizinci nežijí) a Pražané.

Další baterie otázek související s hodnocením cizinců žijících na území České republiky zjišťovala souhlas či nesouhlas s konkrétními výroky o přínosech či problémech běžně spojovaných s cizinci ve veřejné diskuzi. A podobně, jako převažovalo negativní hodnocení cizinců, kteří do České republiky přišli v posledních letech, převažuje také v hodnocení cizinců, kteří zde žijí dlouhodobě.

Vyšší podíl souhlasných odpovědí je patrný u třech výroků s negativním obsahem, kde je zároveň viditelná velmi malá míra nesouhlasu. Jedná se o zvyšování celkové nezaměstnanosti (68 % souhlasných odpovědí), nárůst kriminality (67 %) a zdravotní riziko (54 %). Poměrně rezervovaný postoj k cizincům je viditelný i u tří pozitivních výroků, podle nichž cizinci přispívají k rozvoji hospodářství, k řešení problému stárnutí populace a obohacují naši kulturu. U těchto výroků tvoří souhlasné odpovědi menšinu (přibližně čtvrtinu), převládají naopak nesouhlasné a neutrální odpovědi. Nejvyváženější podíl souhlasných, nesouhlasných a neutrálních odpovědí (každá z nich tvoří přibližně třetinu) je viditelný u výroku, podle kterého cizinci „ohrožují náš způsob života“. Cizinci jsou tedy vnímáni spíše jako hrozba ekonomická, bezpečnostní, případně zdravotní, ne však již tolik jako hrozba kulturní v nejširším slova smyslu.

² Znění otázky: „Představují nebo nepředstavují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém a) v rámci celé České republiky, b) v místě Vašeho bydliště?“ Varianty odpovědí: ano, představují; ne, nepředstavují.

Graf 3. Názory ohledně cizinců pobývajících dlouhodobě v České republice³

Ve srovnání s loňským šetřením nedošlo u zkoumaných postojů k cizincům k zásadním změnám. Menší posun nastal v případě dvou výroků s negativním obsahem (nárůst nezaměstnanosti a kriminality), u nichž se mírně zvýšil podíl souhlasných odpovědí na úkor negativního i neutrálního postoje. V případě mínění o cizincích jako podílejících se na nárůstu kriminality je ale posílení tohoto mínění způsobeno spíše změnou formulace daného výroku, který byl v loňském šetření formulován vyhrcořeněji („jsou příčinou nárůstu kriminality“), než změnou v postojích občanů České republiky.

Tabulka 1. Názory ohledně cizinců pobývajících dlouhodobě v České republice – časové srovnání (v %)

	III/2009 S/SN/N	III/2011 S/SN/N	III/2012 S/SN/N	III/2013 S/SN/N
Zvyšují celkovou nezaměstnanost	72/17/8	64/22/11	64/21/11	68/19/10
Se podílejí na nárůstu kriminality*	74/17/6	70/20/7	62/24/10	67/23/6
Znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí)	71/16/9	58/22/16	54/24/16	54/28/13
Ohrožují náš způsob života	36/30/28	33/32/29	32/29/33	33/35/28
Přispívají k řešení problému stárnoucí populace	25/23/34	22/29/36	25/25/35	26/30/32
Obohacují naši vlastní kulturu	25/30/41	26/33/37	25/31/39	25/36/36
Přispívají k rozvoji hospodářství	24/33/33	20/36/36	21/35/34	19/37/36

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „nevím“. S = součet souhlasných odpovědí, N = součet nesouhlasných odpovědí, SN = ani souhlas, ani nesouhlas.

*V roce 2012 bylo znění položky *jsou příčinou nárůstu kriminality*.

³ Znění otázky: „Řekněte, nakolik souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky. Cizinci pobývajících dlouhodobě v České republice... a) obohacují naši vlastní kulturu, b) zvyšují celkovou nezaměstnanost, c) se podílejí na nárůstu kriminality, d) přispívají k řešení problému stárnoucí populace, e) znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí), f) přispívají k rozvoji hospodářství, g) ohrožují náš způsob života.“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí; spíše souhlasí; ani souhlas, ani nesouhlas; spíše nesouhlasí; rozhodně nesouhlasí.

Rozdíly v souhlasu s jednotlivými výroky z hlediska sociodemografických charakteristik se projevují především podle životní úrovně respondentů, příslušnosti k politické pravici/ levici a částečně podle vzdělání. Obecně lze říci, že lidé s dobrou životní úrovní a sympatizanti pravice mají k cizincům vstřícnější postoj. Naopak občané deklarující špatnou životní úroveň a sympatizanti levice jsou ve větší míře naladěni negativně, tedy častěji souhlasí s argumenty, že cizinci zvyšují celkovou míru nezaměstnanosti, podílejí se na nárůstu kriminality, jsou zdravotním rizikem a jsou ohrožením našeho způsobu života, a zase ve větší míře nesouhlasí, že by cizinci obohacovali zdejší kulturu nebo přispívali k rozvoji hospodářství. Z hlediska vzdělání je patrné, že lidé vysokoškolsky vzdělaní častěji souhlasí, že cizinci obohacují naši kulturu či přispívají k rozvoji hospodářství, a častěji nesouhlasí, že zvyšují nezaměstnanost nebo se podílejí na nárůstu kriminality. Negativní náhled na cizince mírní osobní zkušenost s nimi. Lidé, kteří uvádějí, že mezi cizinci zde žijícími mají přátele či známé, k nim zastávají příznivější postoj. Vyjadřují o něco vyšší míru souhlasu s tím, že obohacují naši kulturu a přispívají k rozvoji hospodářství. Naopak občané, kteří mezi nimi přátele nebo známé nemají, ve větší míře souhlasí, že cizinci zvyšují celkovou nezaměstnanost, jsou bezpečnostním či zdravotním rizikem nebo ohrožují zdejší způsob života.